

Harmonické soužití kultur v Hispánské Americe podle Alfonse Reyese

Alice Lukešová

Univerzita Karlova

ALFONSO REYES'S CONCEPT OF HARMONIC COEXISTENCE OF CULTURES IN HISPANIC AMERICA

The text is focused on Alfonso Reyes's statement on the race question and racial prejudice. In Hispanic America, people from different worlds, with habits and traditions that diverge, coexist. This fact does not constitute an obstacle, on the contrary, the multicultural society is considered by Alfonso Reyes to be fundamental for the cultural identity of the area. Hispanic America, in comparison with other parts of the world, adopted a more tolerant approach to the diverseness. Their knowledge based on hundreds of years of experience with cultural diversity can be a valuable source of inspiration for the European culture that felt into crisis in the twentieth century.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Alfonso Reyes — kosmopolitismus — rasová otázka — kulturní identita — utopie
Alfonso Reyes — cosmopolitanism — race question — cultural identity — utopia

„Pro Ameriku není jiné rasy než rasy lidské.“¹

Alfonso Reyes (1889–1959), přední mexický básník a esejista, neztratil ani přes pohnuté události dvacátého století víru v člověka a v možné zlepšení lidského pokolení. Jeho teorie o harmonickém soužití kultur tak kontrastuje s převládajícím proudem negativně laděných koncepcí, jimiž jsme v dnešní době obklopeni, a dává nám naději v lepší budoucnost.

Historické okolnosti zapříčinily, že se Amerika stala místem soužití mnoha lidských ras. Vzhledem k odlišné povaze španělské kolonizace dochází na území Hispánské Ameriky k jejich míšení v mnohem větší míře, než můžeme pozorovat v jiných částech světa. Po staletí jsou tak obyvatelé Ameriky konfrontováni s odlišností a dokáží se více otevřít novému, cizímu, jinému. V souladu s filosofií Josého Vasconcelose a jeho konceptem kosmické rasy, jež se vyvine v Hispánské Americe sloučením všech lidských ras, zastává Reyes názor, že pracovitě nitro Ameriky působí na všechny rozličné složky přicházející do Hispánské Ameriky a jejich míšením postupně vzniká americká společnost, rodí se osobitý duch Ameriky.

1 Reyes 1992, s. 245.

Tato nově vzniklá americká společnost však nepředstavuje unifikovanou masu, kde by zanikaly jednotlivé osobité rysy společenství, jejichž spojením byla stvořena. Naopak, svébytné prvky každé ze složek i v celku zůstaly zachovány. Společnost Hispánské Ameriky je mnohokulturní a právě v této pestrosti spočívá její kouzlo a přínos pro svět.

Rasové teorie přelomu století vyzdvihující „čistotu“ ras přisuzovaly Americe podřadnou roli v dějinném vývoji, mnoho místních obyvatel tak trpělo pocitem méněcennosti ve vztahu k Evropě. Alfonso Reyes souhlasí s tvrzením, že v Americe není „čistých“ kulturních forem, ostatně o to Amerika ani neusiluje. Právě v promíchání jednotlivých ras a kultur spatřuje Reyes specifický ráz kontinentu. To, co bylo pokládáno za negativní znak této oblasti, je naopak její předností. Alfonso Reyes vyzdvihuje fakt, že právě Latinoameričané díky své etnické rozrůzněnosti nepřikládají přehnaný význam minimálním rozdílům mezi rasami, ale samotný koncept pokládají za „statický, bez vědeckého podkladu, bez vlivu na lidskou důstojnost či inteligenci, všichni jsou si na začátku rovni, pokud jsou jim nabídnuty stejné příležitosti...“² „Amerika si plně uvědomuje neopodstatněnost diferencování lidí na základě jejich rasy a dosažení rovnoprávného postavení pro všechny bez ohledu na původ či barvu pleti, považuje za svou nevyhnutelnou a nezpochybnitelnou povinnost.“³

Amerika se od počátku kolonizace nevyvíjela přirozenou cestou, ale přeskakovala jednotlivé historické epochy ve snaze srovnat krok s Evropou. Stav, do něhož Evropa začátkem dvacátého století dospěla, však nutí k zamyšlení, zda snaha vyrovnat se evropskému tempu byla správná. Naopak, v době hluboké krize evropského myšlení vstupuje na scénu hispanoamerická inteligence, jež i přes neblahé historické zkušenosti a fakt, že sama často musí čelit diskriminaci ze strany evropských či severoamerických myslitelů, odmítá etnickou segregaci a i přes úzké propojení s americkým kontinentem si uchovává svůj mezinárodní ráz. Amerika se již nesnaží přejímat evropské modely myšlení, ale sama se díky dlouholeté zkušenosti se soužitím různých ras a kultur stává inspirací pro zbytek světa.

Teorie Alfonse Reyese o harmonickém propojení rozličných složek v americké společnosti, jež se stane základem pro lepší budoucnost, je značně utopická. Tento rys však Reyes nevnímá negativně, neboť utopii a její víru v lidské zlepšení považuje za základ hispanoamerické identity. Tohoto zlepšení se nedosáhne pomocí vědy a technického pokroku, jak se dlouhou dobu věřilo. Alfonso Reyes zastává kritický názor k čistě racionalisticky koncipovaným projektům, upozorňuje, že je nutné brát v úvahu iracionální stránku člověka, jež je v nás neustále přítomna a spolupodílí se na chodu dějin, jeho pojetí utopie se tak od tradičních evropských utopií odlišuje.

Alfonso Reyes věří, že nově Amerika již nebude pouhým objektem v rámci cizích utopických představ, ale převezme iniciativu a začne uskutečňovat utopie vlastní. Údělem Ameriky je splnit přání, jež vedla Evropany k jejímu objevení. „Amerika je povolána, aby zrealizovala utopii, lepší svět, o němž všichni lidé snili.“⁴ A právě její mnohokulturnost a pochopení pro různost jí dává předpoklady k tomu, aby v tomto projektu uspěla.

2 Reyes 1992, s. 244.

3 Reyes 1992, s. 244.

4 Martínez 1992, s. 32.

LITERATURA

Housková, Anna. *Visión de Hispanoamérica. Paisaje, utopía, quijotismo en el ensayo y en la novela*. Praha : Karolinum, 2010.

Martínez, José Luis. *Guía para la navegación de Alfonso Reyes*. México : Universidad Nacional Autónoma de México, 1992.

Reyes, Alfonso. *Última Tule y otros ensayos*. Caracas : Biblioteca Ayacucho, 1992.

Alice Lukešová (*1989) vystudovala hispanistiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde v roce 2016 získala titul PhDr. V současnosti je studentkou doktorského programu na Ústavu románských studií FF UK. Vyučuje na VŠE a ČVUT v Praze. Zabývá se především hispanoamerickou esejistikou.

E-mail: alicelukesova@post.cz